

Section : กระแสทรรศน์

วันพุธที่ 24 กันยายน พ.ศ. 2551

ภาคหัวข่าว "แพ้ยาชา"

"แพ้ยาชา"

โดย พญ.ชัญวลี ศรีสุโข chanwaleesrisukho@hotmail.com

ยชาชานั้นมีคุณสมบัติการระงับอาการปวดอย่างมหาศาล ในสมัยโบราณที่การผ่าตัดต้องผ่าตัดสดๆ โดยไม่มียชาชา นั้น อาจทำให้คนไข้ทุกข์ทรมานหรือเจ็บปวดจนถึงกับเสียชีวิตได้ ยกเว้นจิตใจคนที่แข็งแกร่งมากๆ อย่าง กวนอูที่หมอสูโตผ่าตัดแผลเกาทัณฑ์ที่ลึกถึงกระดูกให้สดๆ ขณะเล่นหมากรุก

ประวัติของยชาชาเริ่มมาจากการค้นพบและนำมาใช้ของคาร์ล ลูควิก ชไลค์ (Karl Ludwig Schleich) ในปี พ.ศ.2435 ปัจจุบันมียชาชาหลายตัวที่นำมาใช้ในวงการแพทย์ ได้แก่ ไลโดเคน (lidocaine), บิวปีวาเคน (bupivacaine), คลอโรโพรเคน (chloroprocaine), เทตระเคน (tetracaine), เมปีวาเคน (mepivacaine), เอติโดเคน (etidocaine) โดย ยชาชาที่ใช้มากที่สุดน่าจะ ได้แก่ ไลโดเคน หรือมีชื่อทางการค้าว่า ซิโลเคน (Xylocaine)

ยชาชา นั้นนับว่าปลอดภัยพอสมควร แต่อย่างไรก็ตาม มีคนแพ้ยชาชาจำนวน 1 คนต่อ 500-1,000 คนที่ใช้ยชาชา

การแพ้ยชาชา นั้นมีอาการได้ตั้งแต่เล็กน้อยไปจนถึงมาก แต่ส่วนใหญ่เป็นอาการแพ้เล็กน้อยถึงปานกลาง ได้แก่ ปวดหัว มีนหัว คลื่นไส้ หูอื้อ หูได้ยินเสียงกริ่ง ตามืด หน้ามืด ไม่มีแรง กล้ามเนื้อบิดเกร็ง กล้ามเนื้อโหนก กระตุก รู้สึกขมปาก ลิ้นชา ริมฝีปากชา มือชา มือเย็น ตัวลอย ใจไม่ดี ใจสั่น กระสับกระส่าย

หากแพ้มากขึ้นไปอีก อาจมีอาการชักเกร็ง ไม่รู้สึกตัว หยุดหายใจ หัวใจแต่ช้า หัวใจหยุดเต้น หัวใจล้มเหลว เลือดเป็นกรด และเสียชีวิต

ยชาชา มีการใช้ในชีวิตประจำวันอย่างแพร่หลาย วันหนึ่งๆ น่าจะหลายหมื่นราย เพราะใช้ในการแพทย์ทุก

แผนก เช่น

แผนกทันตกรรม ในกรณีถอนฟัน ผ่าตัดฟัน ฯลฯ

แผนกศัลยกรรม ล้างแผล เย็บแผล เจาะปอด เจาะตับ ผ่าตัดเล็กทุกชนิด เช่น ผ่าฝี ผ่าไฝ ผ่าก้อน จี๋หูคัตหูด แม้แต่ผ่าตัดบางอย่างที่ไม่คิดว่าใช้เฉพาะยาชาเฉพาะที่ได้ เช่น ขยายเส้นเลือดหัวใจ ฯลฯ

แผนกศัลยกรรมตกแต่ง ทำตา ทำจมูก คีงหน้า คูดไขมัน ฯลฯ

แผนกกระดูกและข้อ ล้างแผลกระดูก ผ่าก้อนของข้อ จัดกระดูกเข้าที่ บล็อกเส้นประสาทเพื่อผ่าตัดเฉพาะที่ ฯลฯ

แผนกสูติกรรม เย็บแผลคลอด บล็อกประสาทหลังให้การคลอดไม่เจ็บปวด (painless labour) บล็อกเส้นประสาทเพื่อทำหัตถกรรม เช่น ใช้เข็มช่วยคลอด ฯลฯ

แผนกอายุรกรรม, กุมารเวชกรรม ใช้ในหัตถการ เจาะช่องท้อง ช่องปอด เจาะน้ำไขสันหลัง ผ่าตัดต่อมน้ำเหลือง ผ่าตัดก้อน คูดไขกระดูก ฯลฯ

แผนกหูดาคอจมูก ใช้ในการผ่าตัดเล็กแทบทุกชนิด เช่น ผ่าตัดตา ลอกต้อ ผ่าตัดแก้วหู ฯลฯ

แผนกวิสัญญี ใช้ฉีดเข้าไขสันหลังเพื่อระงับความรู้สึกท่อนล่าง บล็อกเส้นประสาทเพื่อผ่าตัดอวัยวะต่างๆ ฯลฯ

ความปลอดภัยของการใช้ยชาานั้น ขึ้นอยู่กับปัจจัยต่างๆ ดังนี้

1.แพทย์ผู้ใช้ต้องมีความชำนาญ รู้กลไกการออกฤทธิ์ อาการแพ้ยาชา และสามารถแก้ไขเหตุการณ์ได้เมื่อเกิดแพ้ยาชา โดยมีทั้งการเฝ้าระวัง เตรียมพร้อมบุคลากร ยาดอนพิษ และเครื่องมือช่วยชีวิต

2.จำนวนยาชาที่ใช้ต้องไม่มากเกินไป โดยทั่วไปจำนวนสูงสุดของยาชาไลโดเคนที่ใช้คือ 5 มก./กก. หรือ 7 มก./กก. หากไลโดเคนนั้นผสมสารหดตัวเส้นเลือด (epinephrine)

3.การแพ้ยานั้น อาจเกิดจากแพ้ยาโดยตรง หรือแพ้สารที่ผสมในยา ได้แก่ sodium metabisulfite หรือบั้งเณรในยาเข้ากระแสเลือด ยาเหล่านี้จะเข้าไปสู่สมองทำให้เกิดอาการผิดปกติอย่างรวดเร็ว

4.คนไข้ที่อ่อนแอ อายุมาก เจ็บป่วยเรื้อรัง เช่น เป็นโรคเบาหวาน ความดันโลหิตสูง ร่างกายผ่ายผอมมาก มีโรคหัวใจ ไต ตับ ลมชัก กินข้าวไม่ได้ ชากน้ำ หรือความดันโลหิตต่ำ ต้องระมัดระวังการใช้ยาชามาก เพราะอาจเกิดโอกาสแพ้ยาสูง และรุนแรงกว่าคนทั่วไป

การป้องกันการแพ้ยา

แม้ไม่อาจป้องกันได้ทุกราย แต่อาจทำให้การแพ้เป็นแพ้น้อยได้โดย

1.เลือกทำการผ่าตัดเฉพาะที่จำเป็น

2.ใช้จำนวนยาให้น้อยที่สุด

3.แพทย์ควรฉีดยาช้าๆ ถ้ามอาการคนไข้หากมีอาการผิดปกติแม้แต่น้อย เช่น หูได้ยินเสียงอื้อ ใจไม่ตี ต้องรีบหยุดทันที

4.ระมัดระวังใช้ยาชามากเกินขนาดที่กำหนด การฉีดยาช้า ต้องระมัดระวังว่าจำนวนรวมจะมากเกิน

5.ควรใช้เครื่องตรวจเฝ้าระวังสัญญาณชีพและความเข้มข้นของออกซิเจนในเลือด (Monitor) เมื่อใช้ยา

6.เตรียมอุปกรณ์ช่วยชีวิต ยาแก้แพ้ยา และทีมช่วยชีวิตให้พร้อม ทุกครั้งที่มีการใช้ยา

7.หากคนไข้ทราบว่าตนเองแพ้ยา หรือเคยมีอาการสงสัยว่าแพ้ยา ควรแจ้งแพทย์ก่อนจะใช้ยาทุกครั้ง